

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

БЕСТЮК Андрій Іванович

УДК 35.078:351.851:355.23 (477)

**МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ВИЩОЮ ВІЙСЬКОВОЮ
ОСВІТОЮ В УКРАЇНІ**

25.00.02 – механізми державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

ХАРКІВ – 2021

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Національному університеті цивільного захисту України.

Науковий керівник:

доктор наук з державного управління, професор **ДОВГАНЬ Валерій Іванович**, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, науково-дослідний відділ, старший науковий співробітник відділу, заслужений діяч науки і техніки України

Офіційні опоненти:

доктор наук з державного управління, доцент **ФІЛІППОВА Вікторія Дмитрівна**, Херсонський національний технічний університет, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування

кандидат наук з державного управління, доцент **ВАВРЕНЮК Сергій Анатолійович**, Національний університет цивільного захисту України, доцент кафедри пожежної профілактики в населених пунктах факультету пожежної безпеки

Захист відбудеться «22» вересня 2021 р. об 11.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.707.03 Національного університету цивільного захисту України за адресою: 61024, м. Харків, вул. Лермонтовська, 28, зал засідань (1-й поверх).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету цивільного захисту України за адресою: 61023, м. Харків, вул. Чернишевська, 94.

Автореферат розісланий «20» серпня 2021 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Н. С. Грабар

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Перехід до сучасної професійної армії, формування нової кадрової політики і системи професійної підготовки військових, модернізація теорії і практики військового будівництва, організація структурної перебудови військ і військового управління, високого престижу військової служби, трансформація суспільної свідомості в дусі необхідності збройного захисту національних інтересів країни – це виклики останніх років, що актуалізують необхідність відпрацювання дієвих механізмів державного управління у сфері вищої військової освіти в Україні. Головною метою є підвищення ефективності та якості освітнього процесу, широке використання об'єднаних інтелектуальних, матеріальних та інформаційних ресурсів для підготовки військових фахівців здатних вирішувати завдання, пов'язані з використанням новітніх видів озброєння і проведення наукових досліджень за пріоритетними напрямками військової науки і техніки.

Теоретичною основою дисертаційної роботи є положення науки державного управління, що містяться у працях таких відомих учених як В. Авер'янов, А. Арато, В. Бакуменко, М. Бернард, К. Ващенко, В. Вікторов, Н. Голубятніков, В. Довгань, О. Жабенко, Л. Гаєвська, Н. Протасова, О. Поступна, В. Садковий та інших. Загальні та галузеві питання вищої освіти України в своїх працях досліджували Н. Борецька, І. Бистряков, С. Вавренюк, Я. Тилах, Н.Г. Типенко, В. Зубко, Ю. Лотман, В. Філіппова та інші. Проблеми державного управління системою вищої військової освіти досліджували такі науковці, як А. Вітченко, С. Домбровська, Д. Дзвінчук, А. Зельницький, С. Салкуцан, В. Свистун, В. Телелим, В. Ягупов. Зазначені автори аналізують особливості організації навчального процесу у вищих військових навчальних закладах, структуру вищої військової освіти, порядок підвищення кваліфікації військових кадрів тощо. Проте на сьогодні відсутні цілісні дослідження, в яких комплексно розглядалася б проблема удосконалення механізмів державного управління системою вищої військової освіти, зокрема в контексті забезпечення якості освіти, імплементації досвіду країн НАТО, удосконалення військової наукової діяльності тощо. Вищезазначене актуалізує обрану тематику дослідження та визначає її зміст та завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження проведено відповідно до плану наукової діяльності Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького в межах науково-дослідної роботи «Теоретичні і методичні засади підготовки та підвищення професійної кваліфікації у навчальних центрах Державної прикордонної служби» (номер державної реєстрації 219-0023І). Роль здобувача у виконанні цієї роботи полягає в удосконаленні інструментарію організаційних, нормативних, інформаційних, інституційних механізмів, спрямованих на вирішення пріоритетних проблем державного управління у сфері вищої військової освіти.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є обґрунтування науково-теоретичних підходів та розроблення практичних рекомендацій з удосконалення механізмів державного управління у сфері вищої військової освіти у відповідності до стратегії євроатлантичної інтеграції України та стандартів НАТО. Мета дослідження зумовила вирішення таких *завдань*:

- проаналізувати зміст наукових категорій, що становлять інструментарій дослідження;
- визначити структуру механізму державного управління вищою військовою освітою;
- систематизувати зарубіжний досвід державного управління вищою військовою освітою;
- розглянути нормативно-правове забезпечення державного управління у сфері вищої військової освіти в Україні;
- охарактеризувати інституційне забезпечення державного управління вищою військовою освітою в Україні;
- дослідити сучасний стан та проблеми підготовки військовослужбовців в системі вищої військової освіти України;
- визначити напрями удосконалення організаційно-правових механізмів управління системою вищої військової освіти з врахуванням стандартів підготовки військових спеціалістів НАТО;
- розробити концептуальні положення державного управління якістю вищої військової освіти;
- запропонувати напрями розвитку механізмів державного управління науковою діяльністю у військовій сфері.

Об'єктом дослідження є процеси державного управління вищою військовою освітою в Україні.

Предмет дослідження – розвиток механізмів державного управління вищою військовою освітою в Україні.

Методи дослідження. Методологічною основою цього дисертаційного дослідження є фундаментальні положення науки державного управління, праці провідних науковців, а також сукупність методів і прийомів наукового пізнання. Їх системне застосування дає можливість досліджувати процеси та явища в їх взаємозв'язку з механізмами публічного управління.

За допомогою логіко-семантичного методу поглиблено понятійний апарат у сфері вищої військовою освітою, зокрема, запропоновано категорії «механізми державного управління вищою військовою освітою», «принципи державного управління вищою військовою освітою», «якість вищої військової освіти» (підрозділи 1.1, 1.2, 3.2). Методом систематизації досліджено зарубіжний досвід забезпечення державного управління вищою військовою освітою (підрозділ 1.3). Порівняльно-правовий метод дав можливість дослідити нормативно-правове забезпечення державного управління у сфері вищої військової освіти в Україні та представити напрями їх подальшого розвитку (підрозділи 2.1, 3.1, 3.3). Системно-структурний, логіко-семантичний, аналітичні методи застосовані для характеристики інституційного забезпечення державного управління вищою

військовою освітою в Україні (підрозділ 2.2) та визначенні особливостей сучасного стану підготовки військовослужбовців в системі вищої військової освіти України (підрозділ 2.3), а також під час розробки напрямів удосконалення організаційно-правових механізмів державного управління у сфері вищої військової освіти (підрозділ 3.1, 3.3). Методи моделювання та інтегрального оцінювання використанні при розробці методики оцінювання вищих військових навчальних закладів (підрозділ 3.2) та формуванні моделі трансформації системи вищої військової освіти в Україні з врахуванням стандартів підготовки військових спеціалістів НАТО (підрозділи 3.1, 3.2).

Нормативною основою роботи є Конституція України, закони України, акти Президента України та Кабінету Міністрів України, а також спеціальні (відомчі) нормативно-правові акти, що регулюють діяльність суб'єктів державного управління у сфері вищої військової освіти. Дисертант звертався до законодавства деяких зарубіжних країн – членів НАТО, позитивний досвід яких може бути застосовано в Україні.

Емпіричну та фактологічну основу дослідження склали міжнародні стандарти підготовки військових спеціалістів, статистичні дані щодо тенденцій розвитку вищої військової освіти в Україні, матеріали вітчизняної та закордонної практики реалізації механізмів публічного управління.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація містить комплексне обґрунтуванням науково-теоретичних підходів та розроблені на їх засадах авторські пропозиції щодо удосконалення механізмів державного управління у сфері вищої військової освіти в Україні у відповідності до стратегії євроатлантичної інтеграції України та стандартів НАТО. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем. Основні з них такі:

вперше:

– обґрунтовано модель рейтингового оцінювання вищих військових навчальних закладів, що відрізняється виокремленням шести груп індикаторів та 63 субіндикаторів за п'ятьма напрямками діяльності військових закладів вищої освіти (ВЗВО) (науково-дослідницька діяльність, навчання/викладання, міжнародна діяльність, трансфер знань, взаємодія зі стейкхолдерами). Запропонована модель рейтингового оцінювання дозволяє забезпечити можливість встановлення рівня відповідності освітніх програм, які реалізуються у ВЗВО, потребам обороноздатності держави та запитам Міністерства оборони України щодо формування особового складу збройних сил; щорічне акумулювання відповідними структурами оборонного відомства інформації щодо якості освітньої підготовки у ВЗВО; врахування рейтингу ВЗВО при формуванні обсягів державного замовлення тощо.

удосконалено:

– модель системи вищої військової освіти в Україні, що на відміну від існуючих забезпечує врахування стандартів підготовки військових спеціалістів НАТО, спрямованих на формування загальних та загально-професійних компетентностей військових кадрів (формальна освіта) та формування військово-професійних і професійно-спеціальних компетентностей (неформальна освіта).

Запропонована моделі передбачає закріплення рівнів неформальної військової освіти на законодавчому рівні, проведення інституційного аудиту професійної військової освіти у вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти з метою перевірки відповідності Директивам НАТО;

– обґрунтування механізмів інформаційного забезпечення системи вищої військової освіти в Україні, що відрізняється розробкою дорожньої карти формування військового електронного репозитарію та новітнього інструментарію цифровізації навчальної літератури, академічних текстів та інших бібліотечних фондів вищих військових навчальних закладів, створення «електронного» навчального кабінету тощо та покликано забезпечити створення контрольованого цифрового освітнього середовища призначеного для підготовки військових спеціалістів у вищих військових навчальних закладах, забезпечення обміну інформацією стосовно наявних наукових досліджень і розробок (проривних технологій) з проблем підвищення обороноздатності та національної безпеки;

– організаційно-правовий механізм управління системою вищої військової освіти, що вирізняється розширенням можливостей доступу науково-педагогічних працівників до іноземних інформаційних баз даних навчальних матеріалів, технічної літератури, а також передачі досвіду з експлуатації та бойового застосування нових зразків військової техніки через запровадження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти з метою наближення вищої військової освіти до стандартів підготовки військових фахівців НАТО у частині доповнення переліку досягнень у професійній діяльності, які зараховуються за останні п'ять років, вимогою володіння англійською мовою на рівні не нижче B2 відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, або наявністю кваліфікаційних документів (документ про вищу освіту, науковий ступінь), що засвідчують кваліфікацію з англійської мови на рівні не нижче СМР-2 за мовним стандартом НАТО – STANAG 6001;

– механізми реалізації експериментальної програми підготовки військових фахівців за освітніми вимогами країн НАТО на базі окремого вищого військового навчального закладу та проведення інституційного аудиту професійної військової освіти у вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, у тому числі з метою перевірки відповідності Директивам НАТО, що дозволить відпрацювати алгоритм підготовки військових фахівців за освітніми вимогами країн НАТО та виявити переваги та недоліків нової моделі освіти і підготовки, визначення завдань, які потребують вирішення для успішної реалізації;

дістало подальшого розвитку:

– категоріально-понятійний апарат науки державного управління шляхом уточнення дефініції «механізми державного управління вищою військовою освітою» як системи організаційно-правових, фінансових, мотиваційних та інформаційних засобів цілеспрямованого впливу суб'єктів державного управління призначена для практичного здійснення державного управління підготовкою військових фахівців у вищих військових закладах України та

досягнення поставлених цілей, яка має визначену структуру, важелі, методи, інструменти впливу на об'єкт управління. Така інтерпретація категоріальної бази дослідження формує підґрунтя для визначення структури комплексного механізму державного управління вищою військовою освітою та подальшого прийняття державно-управлінських рішень;

– наукове розуміння змісту й сутності основних складових діяльності Збройних Сил України, що відрізняється доповненням його елементами освітньої та наукової роботи військового спрямування, та доповнення змісту державної політики щодо міжнародного співробітництва у сфері вищої освіти в частині співпраці з країнами-членами НАТО з метою здобуття відповідних рівнів військової освіти у військових навчальних закладах держав-членів НАТО з розробкою авторських пропозицій відповідних проектів вдосконалення низки існуючих нормативно-правових актів у сфері вищої військової освіти;

– обґрунтування комплексного механізму державного управління вищою військовою освітою в Україні, що, на відміну від існуючих, складається з сукупності таких механізмів як: правовий, політичний, організаційний, економічний і мотиваційний та включає в себе об'єкти й суб'єкти управління, цілі, базові принципи реалізації державного впливу й сучасні інноваційні методи управлінського впливу покликані забезпечити реалізацію державної політики у сфері управління системою вищої військової освіти.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертації висновки та пропозиції були використані в освітньому процесі: Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба при викладанні навчальних дисциплін та підготовці фахівців військових спеціальностей (акт реалізації результатів дисертаційної роботи від 3 березня 2021 р. №350/176/41-244/68); Військової академії (м. Одеса) під час підготовки курсантів за спеціальністю «Військове управління (за видами Збройних сил), «Забезпечення військ (сил)», «Автомобільний транспорт» (акт реалізації результатів дисертаційної роботи від 30 квітня 2021 р. №2/5/273).

Результати наукового дослідження впроваджено в практичній діяльності Головного управління доктрин та підготовки Генерального штабу Збройних Сил України (довідка про практичне впровадження від 16 березня 2021 р. № 348/4/175); Департаменту військової освіти і науки Міністерства оборони України (акт реалізації результатів дослідження від 5 травня 2021 р. № 404/357).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження є самостійною науковою працею автора. Основні ідеї та розробки, викладені в представленому дисертаційному дослідженні, зокрема ті, що характеризують наукову новизну, практичне значення та одержані результати належать особисто автору.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення та результати презентованого дослідження доповідались й обговорювались на: Науково-практичній конференції «Актуальні питання та шляхи переходу підрозділів Збройних Сил України до Євроатлантичних стандартів з урахуванням досвіду їх підготовки та участі у міжнародних миротворчих операціях та навчаннях» (м. Львів, 16 жовтня 2006 р.); Науково-практичній конференції «На шляху до синтезу філософії, релігії і науки» (м. Львів, 16-17 березня 2007 р.);

Другій Всеукраїнській науково-технічній конференції «Перспективи розвитку озброєння і військової техніки сухопутних військ» (м. Львів, 28-29 квітня 2009 р.); Другому теоретико-методологічному семінарі з міжнародною участю «Архетипіка і державне управління» (Шарм-ель-Шейх, Єгипет, 23-30 січня 2011 р.); Науково-практичній конференції «Управління розвитком гуманітарної сфери в Україні» (м. Харків, 25 квітня 2012 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні суспільні комунікації: проблеми, пріоритети та першочергові завдання в євроінтеграційних процесах» (м. Хелм, Польща, 27 листопада 2015 р.); Польсько-Українській міжнародній науково-практичній конференції за підтримки Адміністрації Президента України П. Порошенка «Роль суспільної комунікації та мас-медіа в процесах європейської інтеграції» (м. Ченстохова, Польща, 8 травня 2017 р.), VII Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні аспекти модернізації науки в Україні: стан, проблеми, тенденції розвитку» (м. Зальцбург, Австрія, 7 березня 2021 р.).

Публікації. Основні результати дослідження за темою дисертації опубліковано у 13 наукових публікаціях, із них: 4 наукові статті – у фахових виданнях України в галузі державного управління, 1 наукова стаття – у періодичному науковому виданні іншої держави, яка входить до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу з наукового напрямку, 8 публікацій – у матеріалах наукових конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 259 сторінок, із них 197 сторінок основного тексту, містить 11 рисунків та 9 таблиць, 11 додатків. Список використаних джерел налічує 196 найменувань, розміщених на 21 сторінці.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження; ідентифіковано ступінь розробленості проблеми; визначено мету й завдання дослідження, сформульовано наукову новизну та практичну значимість одержаних результатів; представлено дані щодо апробації результатів та їх оприлюднення.

У **першому розділі** – *«Теоретичні основи механізмів державного управління вищою військовою освітою в Україні»* – висвітлено сучасні погляди на сутність механізмів державного управління вищою військовою освітою в Україні; визначено структуру комплексного механізму державного управління вищою військовою освітою; проведено систематизацію зарубіжного досвіду державного управління підготовкою військових фахівців.

На основі узагальнення літературних джерел конкретизовано сутність механізму державного управління у сфері вищої військової освіти під яким запропоновано розуміти систему організаційно-правових, фінансових, мотиваційних та інформаційних засобів цілеспрямованого впливу суб'єктів державного управління призначена для практичного здійснення державного управління підготовкою військових кадрів у вищих військових закладах України та досягнення поставлених цілей, яка має визначену структуру, важелі, методи, інструменти впливу на об'єкт управління. Обґрунтовано структуру комплексного

механізму державного управління вищою військовою освітою в Україні (Рис.1), який включає в себе об'єкти й суб'єкти управління, цілі, базові принципи реалізації державного впливу й сучасні інноваційні методи управлінського впливу. Зазначений механізм покликаний забезпечити реалізацію державної політики у певній сфері державного регулювання, методи управлінського впливу, економічні, мотиваційні, організаційні, політичні та правові засоби регулювання. В механізмі державного управління вищою військовою освітою виокремлено дві групи принципів: загальні (властиві всій системі державного управління) та спеціальні (які відображають специфіку державного управління вищою військовою освітою в Україні); загальні принципи запропоновано розподілити на універсальні та галузеві, а спеціальні принципи державного управління вищою військовою освітою в Україні теж пропонуємо поділити на дві групи: структурні та спеціалізовані. Також в структурі механізму запропоновано виділяти дві групи методів: прямі та непрямі. При цьому до методів прямого впливу віднесено: нормативно-правові та адміністративні. До методів непрямого регулювання віднесено фінансово-економічні та соціально-психологічні методи, які здійснюють опосередкований впливають на діяльність вищих військових навчальних закладів через створення сприятливих умов для їх розвитку, стимулювання та заохочення до підвищення якості надання освітніх послуг.

Уточнено склад комплексного механізму державного управління вищою військовою освітою. Визначено, що його формує сукупність таких механізмів як: економічний (механізми державного управління у сфері фінансування підготовки фахівців військових спеціальностей у ВЗВО тощо); мотиваційний (сукупність адміністративних та соціально-економічних стимулів, які спонукають ВЗВО забезпечувати належну якість освітнього процесу); організаційний (об'єкти, суб'єкти державного управління вищою військовою освітою, їх цілі, завдання, функції, методи управління та організаційні структури, інституційне середовище їх функціонування); політичний (механізми формування та реалізації державної політики у військовій сфері, сфері вищої військової освіти тощо); правовий (нормативно-правове забезпечення реалізації державної політики у сфері вищої військової освіти).

Систематизовано зарубіжний досвід державного управління підготовкою військових фахівців. Відзначено, що у провідних зарубіжних країнах основними тенденціями розвитку сучасної системи військово-професійної освіти є: системний підхід до її організації; забезпечення безперервності освіти і підвищення кваліфікації військових фахівців; активне застосування у військовому навчанні сучасних інформаційних технологій; науково-дослідний характер освітнього процесу; модульна спрямованість військового навчання; формування високих моральних якостей у слухачів і курсантів вищих військових навчальних закладів.

У **другому розділі** – *«Сучасний стан розвитку механізмів державного управління вищою військовою освітою в Україні»* проведено аналіз нормативно-правового регулювання управління системою вищої військової освіти в Україні, здійснено аналіз інституційного забезпечення державного управління вищою військовою освітою в Україні, досліджено сучасний стан підготовки військовослужбовців в системі вищої військової освіти України.

Рис 1. Комплексний механізм державного управління вищою військовою освітою в Україні

Примітка. Розроблено автором.

Аналіз нормативно-правового забезпечення управління системою вищої військової освіти в Україні демонструє недостатність відображення положень щодо державного управління здобуття вищої військової освіти у документах стратегічного рівня, зокрема у Стратегії військової безпеки України та Стратегії Національної безпеки України. На основі аналізу масиву нормативно-правових актів, що тим або іншим чином стосуються питань управління вищою військовою освітою в Україні, здійснено виокремлення окремих сфер правового регулювання за ієрархічною та предметною ознакою. За рівнями ієрархії нормативно-правових актів запропоновано виділяти: міжнародний, конституційно-законодавчий, підзаконний (локальний) рівні. За предметною ознакою виокремлюємо: нормативно-правові акти загальної дії, які регулюють питання регулювання вищої освіти в цілому; нормативно-правові акти, які регулюють питання регулювання вищої військової освіти; нормативно-правові акти, які регулюють питання здійснення науково-дослідної діяльності; нормативно-правові акти, які регулюють питання міжнародної співпраці у цій сфері.

Встановлено, що для управління вищою військовою освітою в Україні у її багаточисельних проявах, координації діяльності учасників академічної безпеки в Україні створена та функціонує система органів державного управління, репрезентована органами загальної та спеціальної компетенції. До органів загальної юрисдикції належать Президент України, Кабінет Міністрів України, Верховна Рада України, Рада національної безпеки і оборони України. Суб'єктами безпосереднього управління у сфері вищої військової освіти (органами спеціальної компетенції) є Міністерство освіти і науки України та Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (забезпечують формування та реалізацію державної політики у сфері освіти і науки, здійснюють державний нагляд (контроль) за дотриманням вимог законодавства у сфері освіти і науки та стандартів освітньої діяльності) Департамент військової освіти і науки Міністерства оборони України та Воєнно-наукова рада (забезпечують розвиток освітньої і наукової компоненти як складової формування національного безпекового середовища в оборонному секторі). Також до органів військового командування відносимо Генеральний штаб ЗСУ та види ЗСУ і командування ЗСУ, які безпосередньо займаються підготовкою у ВЗВО та відповідають за якість підготовки курсантів. Серед проблем інституційного забезпечення системи управління вищою військовою освітою в Україні виділено: відсутність єдиної системи підготовки військових кадрів на рівні вищих навчальних закладів (присутність військових навчальних підрозділів у закладах вищої освіти та невключення до системи ВЗВО навчальних закладів інших мілітаризованих органів державної влади України (Національна гвардія, Національна поліція, ДПСУ); подвійне підпорядкування науково-дослідної діяльності військового спрямування між Генеральним штабом ЗСУ та Міністерством оборони України тощо.

Встановлено, що систему вищої військової освіти в Україні відповідно до законодавства крім закладів вищої військової освіти, органів державного управління утворюють ще й освітні програми, рівні та ступені вищої освіти, галузі знань і спеціальності, ліцензійні умови провадження освітньої діяльності та учасники освітнього процесу. Запропоновано удосконалити процедури відбору

вступників, включивши до їх переліку не лише перевірку фізичної підготовки та психологічної готовності до несення військової служби а й визначення рівня професійної придатності курсантів до успішного освоєння майбутньої професії.

У **третьому розділі** – «Удосконалення механізмів державного управління вищою військовою освітою в Україні» – визначено шляхи удосконалення організаційно-правових механізмів управління системою вищої військової освіти з врахуванням стандартів підготовки військових фахівців НАТО; обґрунтовано механізми державного управління у сфері забезпечення якості вищої військової освіти; описано напрями розвитку механізмів державного управління науковою діяльністю у військовій сфері.

З метою забезпечення досягнення високого рівня операційної сумісності, міжвідомчої взаємодії та координації дій Збройних Сил України та інших складових сил безпеки і оборони за стандартами та процедурами НАТО, забезпечення вмотивованим, професійним і освіченим особовим складом подальший розвиток військової освіти вимагає застосування нових підходів до формування її структури та змісту. Запропоновано перспективну модель системи вищої військової освіти в Україні з врахуванням стандартів підготовки військових фахівців НАТО (рис. 2).

Зазначено, що необхідно здійснити опрацювання та доповнення переліку військових спеціальностей та кваліфікацій за якими військові вищі навчальні заклади здійснюють підготовку офіцерів та створити при Департаменті військової освіти та науки МОУ науково-дослідний центр управління якістю військово-професійної освіти націлений на розробку методології проектування і функціонування процесу навчання військових фахівців Окрему увагу вважаємо за необхідне приділити удосконаленню системи ліцензійних вимог шляхом введення до них наступних позицій (табл. 1).

Таблиця 1.

Пропозиції до удосконалення
Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти

Нормативно-правовий акт	Пропозиція	Результат/значення
Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності»	Доповнити п.35 абзацом наступного змісту: Не менше 25 відсотків педагогічних, науково-педагогічних, наукових працівників, які забезпечують реалізацію освітніх компонентів, передбачених освітньою програмою з підготовки курсантів та слухачів вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти, повинні мати документ, що засвідчує володіння англійською мовою на рівні не нижче B2 відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, або мати кваліфікаційні документи (документ про вищу освіту, науковий ступінь), що засвідчують кваліфікацію з англійської мови на рівні не нижче СМР-2 за мовним стандартом НАТО - STANAG 6001	Підвищення якості освіти через розширення можливостей доступу НПП до іноземних інформаційних баз даних навчальних матеріалів, технічної літератури, що може бути використано в освітній діяльності
	Доповнити п. 38., пунктами такого змісту: 21) отримання документу, що засвідчує володіння англійською мовою на рівні не нижче B2 відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, або кваліфікаційний документ (документ про вищу освіту, науковий ступінь), що засвідчує кваліфікацію з англійської мови на рівні не нижче СМР-2 за мовним стандартом НАТО - STANAG 6001	Підвищення якості освіти через передачу досвіду у експлуатації та бойовому застосуванні нового зразка військової техніки
	Доповнити п. 38., пунктами такого змісту: 22) брав участі у розробці та / або прийнятті на озброєння нового зразка військової техніки	

Примітка. Запропоновано автором.

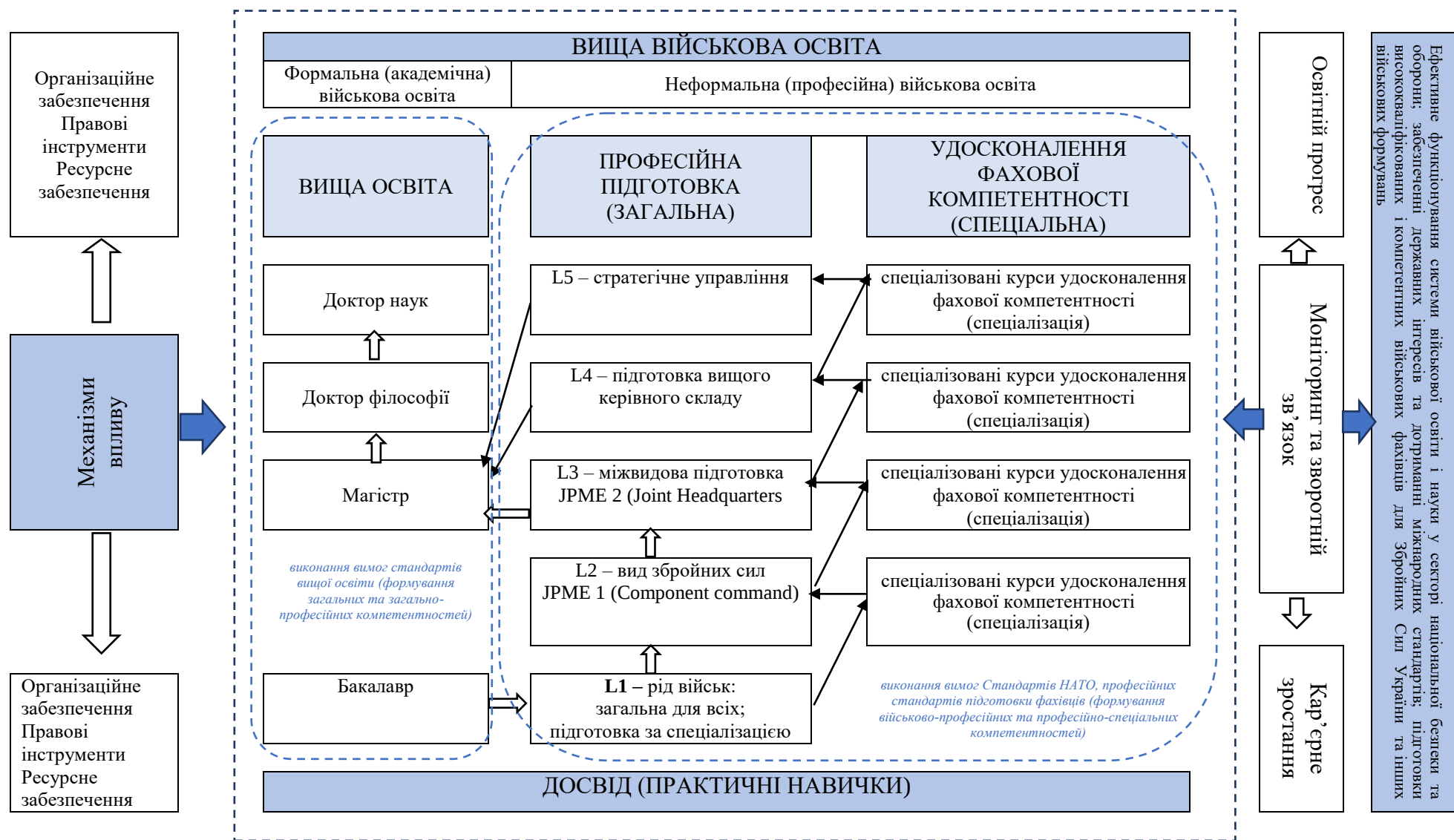

Рис. 2. Перспективна модель системи вищої військової освіти в Україні з врахуванням стандартів підготовки військових фахівців НАТО

Примітка. Запропоновано автором

Доведено, що «якість вищої військової є системним багаторівневим процесом відповідності досягнень в процесі набуття знань, умінь і навичок, а також одержуваних професійних компетенцій вимогам встановлених державою освітніх стандартів у сфері вищої військової освіти (формальний зміст) і запитам суспільства до професіоналізму військових фахівців (слухачів, курсантів) в певний період часу. З метою підвищення якості підготовки військових фахівців а також обґрунтування прийняття управлінських рішень органами державного управління вищою військовою освітою нами була розроблена модель рейтингового оцінювання військових закладів вищої освіти, що включає 6 груп індикаторів та 63 субіндикаторів за п'ятьма напрямками діяльності військових закладів вищої освіти та дозволяє забезпечити можливість встановлення рівня відповідності освітніх програм, які реалізуються у ВЗВО, потребам обороноздатності держави та запитам Міністерства оборони України щодо формування особового складу збройних сил.

Опрацьований в зазначеній вище моделі алгоритм рейтингування ВЗВО (Рис. 3.1.) та запропонований на її засадах інструментарій нормування (стандартизації) та агрегування показників в єдину оцінку та побудова на її основі рейтингу можуть бути використаними як для реалізації комплексного аналізу та оцінки діяльності ВЗВО, що враховує різноманіття національної системи вищої освіти і забезпечує всебічну оцінку якості вищої військової освіти в Україні, так і для просування вітчизняних ВЗВО в глобальний освітній простір; вона може служити інструментом оцінки і порівняння ВЗВО між собою, підвищення їх конкурентоспроможності та подальшого стратегічного розвитку.

Обґрунтовано, що одним з пріоритетних завдань удосконалення системи вищої військової освіти в Україні є розроблення дієвого механізму інформаційного забезпечення ВЗВО та обміну інформацією стосовно наявних наукових досліджень і розробок (проривних технологій) з проблем підвищення обороноздатності та національної безпеки.

Вважаємо, що реалізація цього завдання може бути виконання шляхом створення репозитарію військової навчальної літератури, академічних текстів та інших бібліотечних фондів наукових установ, ВЗВО. Безумовно, при цьому необхідним є забезпечення інформаційної безпеки функціонування такого репозитарію, розробки порядку накопичення, зберігання і систематизації даних. Для створення зазначеного репозитарію необхідним є відповідне апаратне забезпечення, розвинена інфраструктура передачі даних, а також програмне забезпечення з прийнятним рівнем захисту. Тому в роботі представлена дорожня карта формування військового електронного репозитарію.

Реалізація на практиці розроблених теоретичних положень дорожньої карти формування військового електронного репозитарію надасть суттєвих позитивних ефектів в напрямку створення контрольованого цифрового освітнього середовища, призначеного для підготовки військових спеціалістів у вищих військових навчальних закладах, полегшення доступу до навчальної та спеціальної літератури, забезпечення оперативності обміну провідними науковими дослідженнями і розробками з метою підвищення якості вищої військової освіти, а також підвищення обороноздатності країни в цілому.

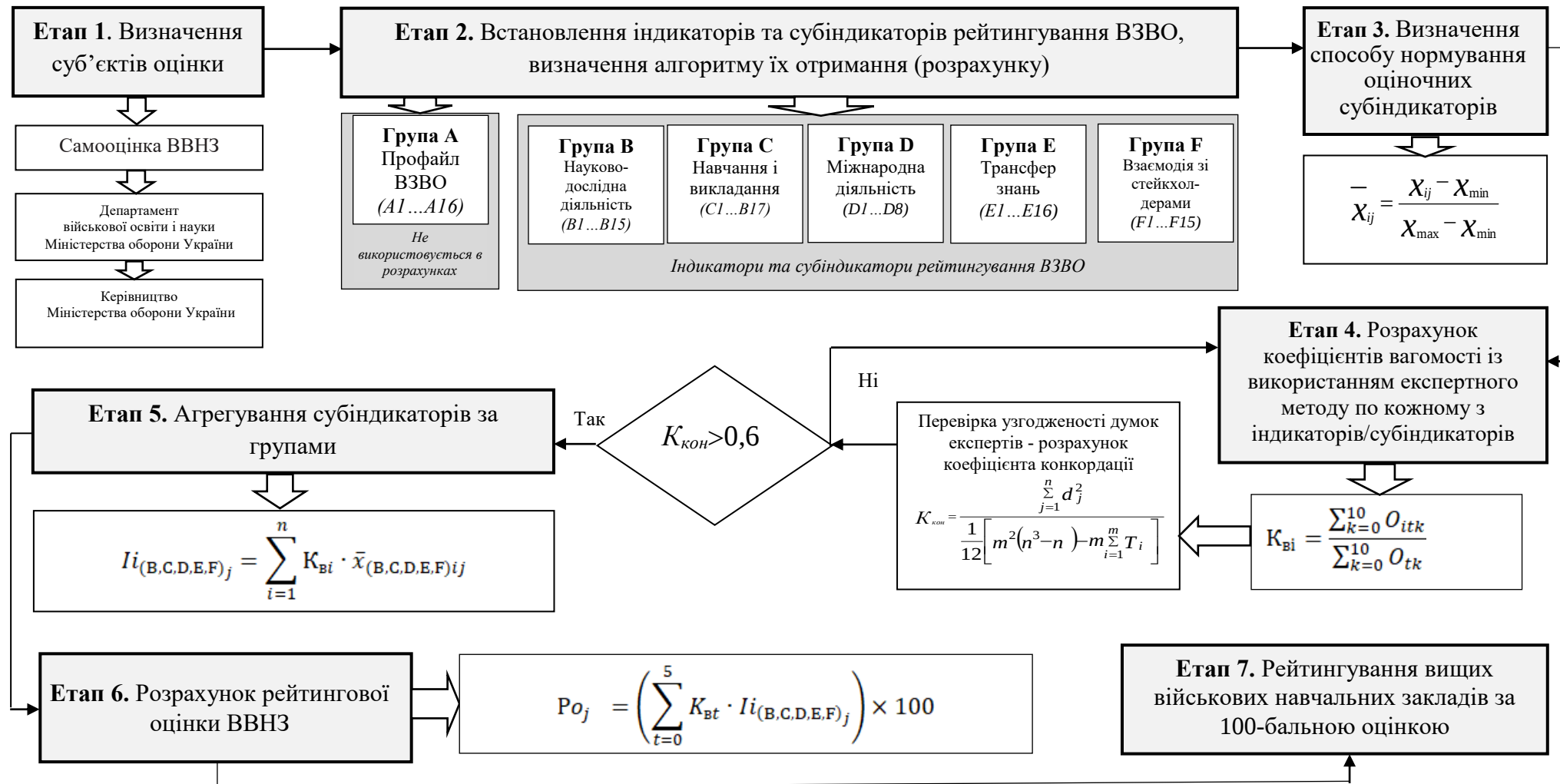

Рис. 3. Алгоритм рейтингування вищих військових навчальних закладів України

Примітка. Складено автором

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове розв'язання прикладного наукового завдання, яке полягає у формулюванні комплексних науково обґрунтованих рекомендацій щодо удосконалення механізмів державного управління у сфері вищої військової освіти в Україні у відповідності до стратегії євроатлантичної інтеграції України та стандартів НАТО. *Результати досліджень свідчать про реалізацію мети і завдань дослідження, що дозволило сформулювати наступні висновки та рекомендації:*

1. На основі системного аналізу наукової літератури проведено узагальнення таких наукових категорій як «управління», «механізм управління» та «механізм державного управління». Відзначено, що державне управління у сфері вищої військової освіти в Україні являє собою різновид соціального управління і передбачає діяльність уповноважених державних органів, технологічний процес підготовки, прийняття та виконання управлінських рішень в сукупності методів і засобів, за допомогою яких вирішуються завдання держави та її структур різного рівня у підготовці висококваліфікованих військових фахівців. Сформульоване авторське визначення дефініції «механізм державного управління у сфері вищої військової освіти».

2. Конкретизовано структуру комплексного механізму державного управління вищою військовою освітою в Україні, до складу якого запропоновано відносити цілі та базові принципи реалізації державної політики у сфері вищої військової освіти, методи управлінського впливу, економічні, мотиваційні, організаційні, політичні та правові засоби регулювання. Уточнено склад принципів та методів комплексного механізму державного управління вищою військовою освітою в Україні, конкретизовано сукупність механізмів реалізації державної політики у сфері вищої військової освіти. Запропоновано виділяти в структурі комплексного механізму такі його різновиди: економічний; мотиваційний; організаційний; політичний та правовий.

3. Систематизовано зарубіжний досвід державного регулювання процесів підготовки військових фахівців. Визначено спільні риси, які притаманні системі військово-професійної освіти за кордоном: цілісність і безперервність у міру проходження служби офіцерськими кадрами, скорочений термін навчання, перевага використання практичної складової при підготовці військових, чіткий взаємозв'язок теорії і практики; міждисциплінарний зміст навчальних занять; використання інтерактивних технологій навчання; системний підхід до організації вищої професійної освіти офіцерів; безперервне підвищення кваліфікації; використання наукових досліджень як основи освітнього процесу.

4. Обґрунтовано, що сфера нормативно-правового регулювання державного управління вищою військовою освітою в Україні має складний характер, що обумовлено, з одного боку, необхідністю врахування загальних засад функціонування системи вищої освіти та дотримання стандартів освітньої діяльності, а з іншого – забезпечення розвитку освітньої і наукової компоненти як складової формування національного безпекового середовища в оборонному

секторі держави. Наголошено, що свого нормативно-правового закріплення у законодавчих актах вимагає система правових засад (принципів) здійснення управління системою вищої військової освіти в Україні. У роботі обґрунтовані такі принципи, практична реалізація яких вимагає належного їх закріплення як у Стратегії воєнної безпеки України, так у діючому законодавстві про освіту.

5. Розглянуто інституційне забезпечення управління вищою військовою освітою в Україні, що представлено органами загальної та спеціальної компетенції. На органи загальної юрисдикції (Президент України, КМУ, ВРУ, РНБО) покладається формування головних засад державної політики у сфері військової освіти і науки як складової суспільно-політичного й соціально-економічного розвитку держави. Суб'єкти спеціальної компетенції у сфері вищої військової освіти (Міністерство освіти і науки України та Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти) забезпечують формування та реалізацію державної політики у сфері освіти і науки, здійснюють державний нагляд (контроль) за дотриманням вимог законодавства у сфері освіти і науки та стандартів освітньої діяльності), а Департамент військової освіти і науки та Воєнно-наукова рада Міністерства оборони України забезпечують розвиток освітньої і наукової компоненти як складової формування національного безпекового середовища в оборонному секторі з метою підготовки висококваліфікованих і компетентних військових фахівців для Збройних Сил України та інших військових формувань. Існуюча система функціонування вищої військової освіти включає як суто військові вищі навчальні заклади, так і військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти, що знижує ефективність підготовки військових кадрів та не відповідає світовій практиці.

6. Здійснено системний аналіз сучасного стану підготовки військових фахівців в Україні. Зокрема, проаналізовано обсяги витрат на підготовку військових фахівців (слухачів, курсантів) у ВЗВО та ВНП ЗВО Міністерства оборони України, обсяги підготовки військових фахівців (слухачів, курсантів) у ВЗВО та ВНП ЗВО Міністерства оборони України за освітнім рівнем бакалавра, кількість і назви ВЗВО, які здійснюють підготовку за військовими спеціальностями та порівняльні обсяги тих, хто вступив на навчання і успішно його завершив. На основі проведеного дослідження ідентифіковано диспропорції в структурі фінансування ВЗВО, скорочення обсягів капітальних видатків на розвиток матеріально-технічної бази. Відзначена необхідність підвищення якості освітнього процесу в контексті приведення програм підготовки фахівців відповідно до стандартів НАТО із одночасним збереженням кращого вітчизняного досвіду підготовки військових. Внесено пропозиції щодо удосконалення процедури відбору вступників, що передбачатиме визначення рівня професійної придатності курсантів до успішного освоєння майбутньої професії.

7. Враховуючи необхідність створення єдиної уніфікованої системи підготовки персоналу для сил оборони з урахуванням досвіду держав-членів НАТО, формування ефективної системи професійної військової освіти, яка інтегрована в державну систему освіти, у роботі обґрунтовано перспективну модель системи вищої військової освіти в Україні з врахуванням стандартів

підготовки військових спеціалістів НАТО. В запропонованій моделі акцент здійснено на формуванні загальних та загально-професійних компетентностей військових кадрів в рамках формальної освіти, а також формуванні військово-професійних та професійно-спеціальних компетентностей в рамках неформальної освіти. Практичне впровадження такої моделі обумовлює необхідність закріплення рівнів неформальної військової освіти на законодавчому рівні, проведення інституційного аудиту професійної військової освіти у вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти з метою перевірки відповідності Директивам НАТО. Представлені пропозиції до удосконалення нормативно-правового регулювання системою вищої військової освіти є важливою складовою механізмів державного управління трансформацією цієї сфери.

8. З метою підвищення якості підготовки військових фахівців а також обґрунтування прийняття управлінських рішень органами державного управління вищою військовою освітою розроблена авторську модель рейтингового оцінювання вищих військових навчальних закладів. В основу опрацьованого науково-методичного підходу покладена ідентифікація, нормування та інтегральна оцінка таких груп вихідних індикаторів: група А «Профайл вузу»; Група В «Науково-дослідницька діяльність»; група С «Навчання та викладання»; група D «Міжнародна діяльність»; група E «Трансфер знань»; група F «Взаємодія зі стейкхолдерами». Опрацьована модель рейтингування сприятиме підвищенню якості діяльності та конкурентоспроможності ВЗВО та спрямована на вирішення таких стратегічних завдань, як всебічна оцінка якості діяльності вищих військових навчальних закладів та сприяння просуванню освітніх закладів в глобальний освітній простір. Практичне застосування такої моделі забезпечує можливість встановлення ступеня відповідності освітніх програм, які реалізуються у ВЗВО, потребам обороноздатності держави та запитам Міністерства оборони України щодо формування особового складу збройних сил.

9. Обґрунтовано перспективні напрями удосконалення механізмів управління науковою діяльністю у військовій сфері як підґрунтя забезпечення оборони країни, відновлення ролі і престижу науки в суспільстві. До таких напрямів віднесено: інтеграція в Національний дослідницький простір; інтеграція в Європейський дослідницький простір та системи воєнно-наукових досліджень провідних країн світу; створення репозитарію військової навчальної літератури, академічних текстів та інших бібліотечних фондів наукових установ, ВЗВО; розвиток «гуманітарної» військової компоненти дослідницького характеру; розвиток технологій подвійного призначення; розвиток військово-технічної науково-експертної сфери (запровадження військової експертизи як різновиду експертних досліджень). Обґрунтовано доцільність удосконалення інформаційного забезпечення у сфері вищої військової освіти шляхом створення єдиної цифрової платформи, що акумулюватиме навчальну літературу, академічні тексти та інші бібліотечні фонди ВЗВО із забезпеченням відповідних прав доступу до інформаційних баз даних. Створення такої цифрової платформи (репозитарію) забезпечить створення контрольованого цифрового освітнього середовища призначеного для підготовки військових спеціалістів у вищих

військових навчальних закладах, забезпечення обміну інформацією стосовно проривних технологій з проблем підвищення обороноздатності та національної безпеки.

Подані пропозиції спрямовано на подальший розвиток теорії та практики державного управління у сфері вищої військової освіти, що сприятиме приведенню його відповідно до стандартів країн НАТО, підвищенню якості та забезпеченню ефективного функціонування системи військової освіти і науки у секторі національної безпеки та оборони.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

А. Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати

1. Бестюк А. І. Перспективи розвитку системи вищої військової освіти з врахуванням стандартів підготовки військових спеціалістів НАТО. *Аналітика і влада : журн. експерт.-аналіт. матеріалів і наук. пр. Ін-ту пробл. держ. упр. та місц. самоврядування* / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. К. : НАДУ, 2014. № 9. С. 106-112.(312 с.)

2. Бестюк А.І. Механізми державного управління у сфері забезпечення якості вищої військової освіти. *Державно-управлінські студії*. 2019. № 12. URL: <http://studio.ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/ Bestiuk.pdf/>

3. Бестюк А.І., Довгань В.І. Нормативно-правове регулювання управління системою вищої військової освіти в Україні. *Наукові перспективи (Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Медицина»)*. Випуск № 4 (4). 2020. С. 184-196.

4. Бестюк А.І. Структура механізмів державного управління вищою військовою освітою в Україні. *Наукові перспективи (Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Медицина»)*. Випуск № 1 (7). 2021. С. 405-419.

5. Бестюк А. Системний аналіз функціонування системи вищої військової освіти України. *Věda a perspektivy*. № 1(1). Praha, České republika. 2021. Р. 252-263.

Б. Опубліковані праці апробаційного характеру

6. Бестюк А.І. Методичний підхід до дослідження системи підготовки та накопичення резервістів для Збройних Сил України. *Актуальні питання та шляхи переходу підрозділів Збройних Сил України до Євроатлантичних стандартів з урахуванням досвіду їх підготовки та участі у міжнародних миротворчих операціях та навчаннях: Тези доповідей учасників науково-практичної конференції*. Львівський ордена Червоної зірки інституту сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, Національний університет «Львівська політехніка» (м. Львів, 16 жовтня 2006 р.). Львів, 2006. С. 153-156.

7. Бестюк А.І. Деякі підходи щодо удосконалення складу та структури системи підготовки і накопичення резервістів для Збройних Сил України. *На*

шляху до синтезу філософії, релігії і науки: Тези доповідей науково-практичної конференції (м. Львів, 16-17 березня 2007 р.), Львів, 2007. С. 48-49.

8. Бестюк А.І. Рекомендації щодо професійного відбору резервістів за контрактом для Збройних Сил України. *Перспективи розвитку озброєння і військової техніки сухопутних військ: Збірка тез доповідей Другої Всеукраїнської науково-технічної конференції*. (м. Львів, 28-29 квітня 2009 р.) Львів, 2009. С. 223.

9. Бестюк А. Архетипи механізмів державного управління вищою військовою освітою в Україні. *Архетипіка і державне управління: Матеріали Другого теоретико-методологічного семінару з міжнародною участю*. (Шарм-ель-Шейх, 23-30 січня 2011 р.) Х.: Вид-во «ДокНаукДержУпр», 2011. С. 13-16.

10. Бестюк А. І. Інституційне забезпечення державного управління вищою військовою освітою в Україні *Управління розвитком гуманітарної сфери в Україні: Матеріали науково-практичної конференції*. (м. Харків, 25 квітня 2012 р.)/ за ред. В.Г. Бульби, А.В. Мелякова. Х: Вид-во ДокНаукДержУпр, 2012, С. 4-8.

11. Бестюк А. Управління науковою діяльністю у військовій сфері: комунікаційні аспекти. *Сучасні суспільні комунікації: проблеми, пріоритети та першочергові завдання в євроінтеграційних процесах: Матеріали міжнар. наук.-практич. конфер.* (м. Хелм, Польща 27 листопада 2015 р.): україномовний варіант / За заг. ред. О. Є. Бухтатого, О. В. Радченка. Хелм-Київ : Вид-во ВАДНДУ, 2016. С. 18-20.

12. Bestiuk A. Foreign Experience of State Management of Training of Military Specialists. *Роль суспільної комунікації та мас-медіа в процесах європейської інтеграції: Матеріали Польсько-Української міжнар. наук.-практ. конференції за підтримки Адміністрації Президента України П. Порошенка* (м. Ченстохова, Польща 8 травня 2017 р.) / За заг. ред. д.держ.упр. О. В. Радченка. Ченстохова-Київ : Вид-во ВАДНДУ, 2017. С. 164-173.

13. Бестюк А. Розвиток організаційних механізмів управління системою вищої військової освіти з врахуванням стандартів підготовки військових фахівців НАТО. *Сучасні аспекти модернізації науки в Україні: стан, проблеми, тенденції розвитку: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції*, м. Київ; Зальцбург, 07 березня 2021 р. / за ред. Є.О. Романенка, І.В. Жукової. Київ; Зальцбург: ФОП КАНДИБА Т.П., 2021. С. 175-179.

АНОТАЦІЯ

Бестюк А. І. Механізми державного управління вищою військовою освітою в Україні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. – Національний університет цивільного захисту України. Харків, 2021.

У дисертаційному дослідженні здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове розв'язання прикладного наукового завдання, яке полягає у формулюванні комплексних науково обґрунтованих рекомендацій щодо удосконалення механізмів державного управління у сфері вищої військової освіти

в Україні у відповідності до стратегії євроатлантичної інтеграції України та стандартів НАТО.

Встановлено, що комплексний механізм управління вищою військовою освітою – це багатоаспектна, багатогранна система інструментів і процесів впливу, до складу якого входять: економічні (механізми державного управління у сфері фінансування підготовки фахівців військових спеціальностей у ВЗВО тощо); мотиваційні (сукупність адміністративних та соціально-економічних стимулів, які спонукають ВЗВО забезпечувати належну якість освітнього процесу); організаційні (об'єкти, суб'єкти державного управління вищою військовою освітою, їх цілі, завдання, функції, методи управління та організаційні структури, інституційне середовище їх функціонування); політичні (механізми формування та реалізації державної політики у військовій сфері, сфері вищої військової освіти тощо); правові (нормативно-правове забезпечення реалізації державної політики у сфері вищої військової освіти).

Охарактеризовано систему вищої військової освіти в Україні, що включає заклади вищої військової освіти, органи державного управління та вищих військових навчальних закладів, освітні програми, рівні та ступені вищої освіти, галузі знань і спеціальності, ліцензійні умови провадження освітньої діяльності та ліцензійні умови провадження вищої освіти. Проаналізовано тенденції фінансування підготовки військових фахівців (слухачів, курсантів) у ВЗВО та ВНП ЗВО Міністерства оборони України, обсяги підготовки військових фахівців (слухачів, курсантів) у ВЗВО та ВНП ЗВО Міністерства оборони України.

Дослідження особливостей інституційного забезпечення системи управління вищою військовою освітою в Україні дозволило виділити наступні проблеми: відсутність єдиної системи підготовки військових кадрів на рівні вищих навчальних закладів (присутність військових навчальних підрозділів у закладах вищої освіти та невиключення до системи ВЗВО навчальних закладів інших мілітаризованих органів державної влади України (Національна гвардія, Національна поліція, ДПСУ); подвійне підпорядкування науково-дослідної діяльності військового спрямування між Генеральним штабом ЗСУ та Міністерством оборони України тощо.

Запропоновано перспективну модель системи вищої військової освіти в Україні з врахуванням стандартів підготовки військових спеціалістів НАТО, спрямовану на формування загальних та загально-професійних компетентностей військових кадрів в рамках формальної освіти, а також формування військово-професійних та професійно-спеціальних компетентностей в рамках неформальної освіти. Доведено, що механізмами реалізації такої моделі є закріплення рівнів неформальної військової освіти на законодавчому рівні, проведення інституційного аудиту професійної військової освіти у вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти з метою перевірки відповідності Директивам НАТО.

Розроблено модель рейтингового оцінювання вищих військових навчальних закладів на основі шести груп вихідних індикаторів: профайл вузу; науково-дослідницька діяльність; навчання та викладання; міжнародна діяльність; трансфер знань; взаємодія зі стейкхолдерами. Практичне застосування

такої моделі забезпечує можливість встановлення ступеня відповідності освітніх програм, які реалізуються у ВЗВО, потребам обороноздатності держави та запитам Міністерства оборони України щодо формування особового складу збройних сил.

Ключові слова: механізми державного управління, нормативно-правове регулювання, вища військова освіта, якість освіти, міжнародні стандарти підготовки військових фахівців.

ANNOTATION

Bestiuk A. Mechanisms of state management of higher military education in Ukraine – Qualification scientific work on the rights of manuscript.

Thesis for the degree of Candidate of Science in Public Administration, specialty 25.00.02 – mechanisms of public administration. – National University of Civil Defense of Ukraine. Kharkiv, 2021.

The dissertation research provides a theoretical generalization and proposes a new solution to the applied scientific problem, which is to formulate comprehensive scientifically sound recommendations for improving public administration mechanisms in higher military education in Ukraine in accordance with Ukraine's Euro-Atlantic integration strategy and NATO standards.

It is established that the complex mechanism of administration of higher military education is a manifold, multifaceted system of tools and processes of influence, which are used in real practice to obtain one or another result, usually in different, sometimes complex combinations, defined sets and complexes. Such a complex mechanism includes: economic (mechanisms of public administration in the field of financing the training of military specialists in higher military educational institutions (HMEI), etc.); motivational (a set of administrative and socio-economic incentives that encourage HMEIs to ensure the proper quality of the educational process); organizational (objects, subjects of public administration of higher military education, their goals, tasks, functions, management methods and organizational structures, institutional environment of their functioning); political (mechanisms of formation and implementation of state policy in the military sphere, the sphere of higher military education, etc.); legal (regulatory and legal support for the implementation of state policy in the field of higher military education).

The system of higher military education in Ukraine is characterized, and it includes institutions of higher military education, public administration bodies and higher military educational institutions, educational programs, levels and degrees of higher education, fields of knowledge and specialties, licensing conditions of educational activities and licensing conditions of higher education. The tendencies of financing the training of military specialists (students, cadets) in HMEIs and MTUs of HEIs of the Ministry of Defence of Ukraine, the volume of training of military specialists (students, cadets) in HMEIs and MTUs of HEIs of the Ministry of Defence of Ukraine.

The study of the peculiarities of the institutional support of the management system of higher military education in Ukraine enabled to identify the following problems: lack of a unified system for training military personnel at the level of higher education institutions (presence of military training units (MTU) in higher educational institutions (HEI) and non-inclusion of other militarized bodies of state power of Ukraine (National Guard, National Police, SBGS) in the system of HMEIs; dual subordination of military research activities between the General Staff of the Armed Forces of Ukraine and the Ministry of Defence of Ukraine, etc.

The perspective model of the system of higher military education in Ukraine is proposed taking into account the standards of training of NATO military specialists. It is proved that the mechanisms for implementing such a model are to enshrine the levels of non-formal military education in legislation, to conduct an institutional audit of professional military education in higher military educational institutions and military training units in order to verify compliance with NATO Directives. The presented model is aimed at the formation of general and general-professional competencies of military personnel in the framework of formal education, as well as the formation of military-professional and professional-special competencies in the framework of non-formal education. It is proved that the mechanisms for implementing such a model are to enshrine the levels of non-formal military education in legislation, to conduct an institutional audit of professional military education in higher military educational institutions and military training units in order to verify compliance with NATO Directives.

A methodology for rating assessment of higher military educational institutions is developed. The rating is based on six groups of output indicators: university profile; research activities; teaching and learning; international activities; knowledge transfer; interaction with stakeholders. The practical application of this methodology provides a possibility to establish the degree of compliance of educational programs implemented in HMEIs, the requirements of direct employers; annual accumulation of information on the quality of educational training in HMEIs by the Ministry of Defence; taking into account the rating of HMEIs in the formation of the government order, etc.

Keywords: mechanisms of public administration, normative-legal regulation, higher military education, quality of education, international standards of training of military specialists.

Відповідальний за випуск *Довгань Валерій Іванович*

Підписано до друку 02.08.2021 р.
Формат 60х84 1/16. Обл.-вид. арк. 0,9.
Гарнітура Таймс. Тираж 100 прим.

Віддруковано з оригінал-макета в друкарні ФОП Леонов Д.С.
61023, м. Харків, вул. Весніна, 12, тел. (057) 717-28-80.